

nem hantolhatják el a III. köztársaságot is, mert ennek ismét csak a francia nép kenyere és szabadsága és Európa békéje volna az ára. „A népfront kormány meghalt — éljen a népfront kormány!” — ebben foglalta össze Albert *Bayet*, a népfront egyik nagytekintélyű polgári publicistája a széles tömegek álláspontját. A népfront kormány s vele a fenyegetett III. köztársaság azonban csak úgy élhet, ha energikus eszközökkel véget vet a pénzügyi „összeesküvések” lehetőségének. A politikai demokrácia fennállása immár végérvényesen összefonódott a gazdasági demokratizálódás elháríthatatlan feladatával. (*Antal János*)

V I L Á G S Z E M L E

A spanyol harctéren változatlanul tombol a naponta 100 millió peze-tába kerülő küzdelem. A központi kormánynak nem sikerült legyőzni a felkelőket, elsősorban azért, mert Németország és Itália hathatósan segíti őket. Mialatt a demokratikus hatalmak aggodalmasan igyekeznek a semlegességet fenntartani, Franco hatalmas pártfogói módját ejtik a segítségnek. Tény, hogy a köztársaságiaknak egy év alatt sem sikerült még nagyszabású támadásra alkalmas hadsereget szervezniök, soraikat — az anarchisták lázadásai és a kormányválságok bizonyítják — egyenetlenség dülja, külföldről pedig leginkább csak szóbeli biztatást kapnak. A Blum-kormány, — melynek ha másért nem, egyetemes francia érdekből meg kellett volna akadályoznia Francoék uralomrajutását az Ibériai félszigeten, — csődöt mondott és talán Chautemps nagyobb gondot fordít Franciaország stratégiai érdekeire, mint Leon Blum a „népfront” céljainak megvalósítására.

A felkelők olasz támogatása Mussolini földközítengeri politikájából is adódik. Bár nyilatkozata azt mutatja, hogy tisztában van Itália „hadipotenciái”-nak tulvéges voltával, megsokszorozza aktivitását a „mare nostron” és Közép-Európában. A *Svea* és az *Agip* társaságokkal Albániát — a gazdasági ellenőrzéssel — teljesen magához láncolja és a szkriptárok országában, ahol a közelmúlt választáson az egy millió lakost képviselő 4006 szavazó a kormány mind a 85 jelöltjét megválasztotta, de a 16 ellenzék közül egyetlenegy sem, *Edhem Toto*, volt reakciós belügyminiszter argyrocastrói felkelése viszont arra utal, hogy a nagy egyetértés mögött különvéleményt képviselő erők is feszülnek. Erősebb lábakon áll az olasz hatalom keleti támaszpontján, a Dodekanézoszon, ahol a Ieroszi erődítmények miatt oly fontos 14 szigeten az italianizálás komoly eredményeket ért el az elmúlt 25 év alatt. *De Vecchi* „quadrumvir”, az új kormányzó feladata a szomszéd törökök gyanakvását egy paktum érdekében eloszlatni. Ezeket azonban semmiesetre sem érinti kellemesen az egynegyed milliárd lírával emelt olasz tengerészeti költségvetés. Az angol *Bywater* szerint az elavult típusoktól eltekintve, Itália 100 tengeralattjárójával a legerősebb a fegyvermumben. Franciaország (85), Japán (64), Anglia (54), és az U. S. A. (51) csak jóval utána következnek.

Itália tengeri erejének növekedése Angliát a legkomolyabban aggasztja. Az új Chamberlain kormány nem törődve a fegyverkezési nyereségek megadóztatása miatt elgáncsolt hadfelszerelési-kölcsön tüntetéssel, minden erejével sietteti a felszerelést. A *Colvilles Ltd.* skót acélkonzern is kiterjeszti üzemét, mialatt *Bishopton* mellett a „világ lemagyobb muniógyára” épül. E 800 hektárra kiterjedő ipartelepen kívül Gales, Ar-

deer és Linlithgow lőporgyárait is kibővítik. A hadikonjunktúra 1.45 millióra szorította le a munkanélküliek számát, ami 232.000 munkás üzembe állítását jelenti egy év alatt.

A brit birodalmi konferencián Eden az eljövendő háborúban Franciaország oldalán való beavatkozás mellett foglalt állást és ugyanakkor az USA-val való szoros politikai és gazdasági együttműködést is elhatározták, aminek első látható jele a Berlinben történt együttes fellépés a Leipzig-afférban. Sürgette ezt a Délafrika-Unió is, mely a dollár értékemelését várva, az arany bekövetkezhető áresése miatt aggódik. Délafrika még az 1935. évi fellendülést is felülmuló konjunkturát élvez, melynek a fegyverkezési boomon és a Jóreménység foka körül vezető hajóut megélenkülésén kívül az aranytermelés a magyarázata. Az elmúlt évben aranytermelése 11.339 millió unciára emelkedett, bár a Szovjet unióé, 7.350 millió unciára növekedett termelésével egy-két éven belül utólérheti. Egyelőre azonban arany az élet Délafrikában, melynek tényezője egyébként a mangán fegyverkezési fém fokozott termelése is. 1937-ben ebben a világtermelés 3. helyére kerül. Főproblémáit a színesek kérdése (az új népszámlálás szerint a 9.530.649 lakosból csak 1.993.734 fehér), az elsivatagosodás és a német náci aktivitás teszik.

Az aranytermelésben a másik brit dominium, Kanada 3.721 millió unciájával a negyedik (3. az USA) helyen áll, de erről leszorul most, hogy Jukon területét Brit-Kolumbiának engedi át. A birodalmi konferencián Ausztrália egy Pacifik-Locomot sűrgetett, melyre az USA ki is fejezte készségét, úgyhogy a tárgyalások Japánnal megindulhattak. Ausztrália bizalmatlanságát Japánnal szemben jellemzi, hogy megtiltotta a Torres csatornában gyanúsán viselkedő japán gyöngyhalászok odahajózását és mialatt Lyons miniszterelnök legnagyobb gyapjuvásárlójának paktumot ajánl, Melbourneban saját repülőgépgyárat rendeznek be és a Perth Cocos szigetek Diego Garcia-Sejchelles-Mombassa repülőjázat megnyitására készülnek. Ausztrália délisarki-terület igényének leszögezését a birodalmi konferencia „sarkbizottságában“ a feltételezett szénbányák indokolják.

A brit birodalom míg fegyverkezési programját meg nem valósította, (a rekordév 1940 lesz) minden háborús konfliktust kerül és így születhetett meg békésen *Erin*, az ir szabadállam teljes függetlensége is. És bár De Valera tiltakozik az ellen, hogy Nagy-Britania az 1921-es szerződés értelmében háború esetén rátegye kezét az ir kikötőkre, kijelenti, hogy országa sohasem adja oda magát egy angol ellenes támadás bázisául. Írország jelentősége különben az áramvonalas Havilland repülőgépek tervezett óceánontúli forgalomfelvétele által is nő...

A brit birodalmi konferencia egységről tett tanuságot és a Népszövetség mellett foglalt állást, ami jó benyomást tett a kis államokra. Másrészt az északi államok, Anglia gazdasági szövetségesei a fegyverkezésben is vele tartanak. A dán Folkething elfogadta a 45 milliós katonai költségvetést, ugyanakkor, amikor a rossz termés miatt a gazdák a legsúlyosabb válságba kerültek. A helyzetből a náciagitáció is szeretne hasznot húzni, de mint a déljütlandi községi választások mutatták — nem sok sikerrel. A Dániával perszonál unióba lévő Izlandon szétesett a kormánykalicció, ugyancsak a gazdasági helyzet miatt. Sokkal jobb Svédország konjunkturája, mert nem élelmiszert, hanem fegyverkezési fémeket exportál. Az ércéért folyó német-angol versengés itt az utóbbi javára dőlt el. A jövőévtől kezdve Németország nem kap svéd ércet, holott ennek eddig 70 százaléka ment Németországba és csak 10 százaléka Angliába. Ezzel szemben a német Hoesch-konzern megvette Hoksberg, Ickorbugten és Ivi-

ken bányáit, miután Boliden 100.000 tonnás arzénraktárát (hadigáz!) a német légügyi minisztérium már előbb megszerezte. Svédország teljes szulfid- és szulfátcellulózé készletét is kiárúsította. Ipára nagyszerűen keres: a Bofors ágyugyár, mely két és félévre előre el van halmozva rendelésekkel, Trohätanban repülőgépgyárat létesít, hasonlóképpen a Göta-werke gépgyár is. Norvégia 3 éven át 21 millió koronát fordít rendkívüli fegyverkezésre, — a konzervatívok 90 milliót követeltek. A fegyverkezésből maga is hasznot huz: az eitrhemi horganygyár már 1936-ban 49.600 tonna elektrocinket és 112.000 tonna kadmiumot (a világtermelés egytizedét) termelt. Egy, az egész országon átvezető hadiutat építenek, de közben Koht külügyminiszter halzsirszállítási okokból — mint az Ossietzky ügy is mutatta — gondosan kerül minden Németországgal való konfliktust. Németország hajlandóságot mutat csatlakozni az Oslo-konvencióhoz, hogy a finn választásokkal meggyengült északi pozícióját megerősítse. — Finnországban a Cajander-kormány nem törődve a lappobarát *Karélia Társaság* agitációjával, kompromisszummal oldja meg az egyetemi svéd-nyelvkérdést és dezavualja a titkosrendőrség „Népfront-memorandumát.“ Esztorország 55 millió korona rendkívüli hadikiadást tervez a következő évekre és nacionalizmusa hatása alatt a német kisebbség a *foglalkozásválasztások tervszerű központosításával* védekezik. Munters lett külügyminiszter a békeszerződések „statikus jellegét“ bírálja és országa 8 év óta először vesz szentet a lengyelektől. — Litvániában a német gazdaságpolitika az új kereskedelmi szerződésnél — agrárpiacára hivatkozva — eredményeket ér el, mialatt az uralkodó katolikus irányzat fiatal elemei az egyházi vagyon felosztását sürgetik. — Lengyelországban a raclavicei, byalistoki, radomi, kosztuchnai és Laura kohói véres összetűzések vetnek újabb fényt arra az ellentétre, mely a kormány és a parasztság, valamint a munkások közt fennáll és amelyben ügyilászik Kovalevski ezredes a „*Nemzeti Egység Tábor*“ vezérkari főnöke minden szervezési készsége, (mely külön organizációt teremt a baloldali parasztfjúságnak és ismét külön a jobboldali nemzeti demokraták ifjainak), sem tud segíteni. Rydz-Smiglynek a katolikus nemzeti demokratákhoz való közeledését a Sapieha hercegérsekkel való konfliktusa is megnehezíti. A francia-lengyel gazdasági szerződés megkötését a francia hitel kiterjesztése követte (2200-ról 2600 millió frankra), amiből 600 millió a Vilna-Byalistok-Ostrolenka-Thorn-Gdynia és a Radom-Lovic vasutak kiépítésére fordítanak. A kölcsön megerősíti a külföldi tőke hatalmát, mely a kőolajipar 87.3, az erőművek 56.1 és a bányaipar 53.6 százalékát uralja már is.

A francia politika sikerének másik színtere Belgium, mely Locarno bukásával minden katonai szövetségtől függetlenítette magát, nehogy támadó felületet adjon, de melynek megsegítését megtámadtatása esetén Anglia és Franciaország tüntetően proklamálták. A Van Zeeland kormánynak inkább belpolitikaiak a nehézségei, elsősorban a „flamand aktivisták“ megkegyelmezése miatt, kik a háború alatt a németekkel dolgoztak együtt. A frontarcos tüntetésre még Degrelle is kénytelen volt felmondani a fegyverbarátságot a flamandoknak. Belgium egyébként gazdaságilag szintén fegyverkezési konjunkturát élvez. Ugyanugy Hollandia is, elsősorban nyersanyagtermelő, hatalmas gyarmatbirodalma révén, úgyhogy a Colijn kormány választási győzelme érthető. E választások nem hoztak eltolódásokat, csupán Mussert náci-pártjának veresége keltett meglepeést — Luxemburg pótválasztásai baloldali győzelmet hoztak.

Svájc is kezd újraéledni a gazdasági válság csapásai után és a pol-

gári balpártokban erős tendencia mutatkozik a szociáldemokratákkal való szövetezésre. Az új, 58.555.000 frankos hadihitelből 27.960.000 frankot határvédelemre fordítanak. Viszont a Schuschnigg-rezsim Ausztriája a náci „mérsékeltbb“ elemeinek kormányba vonásával taktikázik a „tulzó“ náci ellen.

Nehéz a helyzete a bolgár kormánynak is, bár a gazdasági állapotok itt is javultak. A kormányrekonstrukció gyenge eredményt egyelőre a trónörökös születésének ünneplése felelteti. A bolgár államháztartás sikereit szeretné utánozni a görög, de nehézsége, hogy nagy engedményeket kénytelen a gazdáknak tenni. Ugyanakkor Metaxas, főleg katonai okokból önálló nehézipar megteremtésére tesz kísérletet. Krupp vasércszállítás ellenében kész a kohók felépítésére. A 60 százalékos élelmiszerdrágulás miatti elégedetlenséget pedig Durentisz tábornok ügyminiszter vaskézrel fojtja el...

A hadiipar fellendítő hatása szélsőségesen mutatkozik meg az USA-ban. Az acélgépek teljesítőképességük 92 százalékával dolgoznak, 187 kohó áll üzemben (1932-ben 42) és a vasipar 100.000 munkással foglalkoztat többet, mint az 1929-es konjunkturában. Ennek ellenére a munkanélküliek számát még mindig 6-10 millióra becsülik a strukturális válság miatt, az államháztartás pedig 3 milliárd körüli deficitet mutat, Roosevelt támogatása, de a munkásság szervezkedése miatt is.

Roosevelt az angolokkal és franciákkal közösen szeretné a világ bajait rendbehozni, de ez igyekezetének egyetlen látható jele egyelőre csak a világfelosztás status quoja melletti kiállás, mely a fenti államokkal való világpolitikai kooperációban csúcsonyul ki. Nagy a jelentősége ennek nemcsak az USA gazdasági hatalma miatt, hanem katonailag is, hiszen pl. 1936 repülőgépek exportjának felét az USA fedezte, mely nemrég az oroszoktól fogadott el csatahajó megrendeléseket. Roosevelt külpolitikáját az európai ügyeket illetően az a visszahúzódási tendencia befolyásolja, mely minden változtatást kerülni akar az Ó-világban, tekintve, hogy figyelmét a Pacifik köti le.

Itt, a Csendes Óceánon iparkodik az USA brit segítséggel pozícióit megerősíteni. Ugy az amerikai, mint az angol hajózársaságok kormány-szubvencióval építik ki kereskedelmi flottájukat a japán konkurrencია ellen. A Fülöp-szigetek új kormányzója P. V. Mac Nutt megkísérli az 1945-re ígért teljes függetlenségét gazdaságilag kiegészíteni és a függetlenséget már 1939-re követelő Quezon elnöknel Roosevelt baráti látogatást óhajt tenni, hogy meggyőzze. A mozlim ellenállás legyőzése és a nők megszavaztatása a nők választójogban való részesítése mellett döntött. Haladószellemű néha a másik USA megszállás alatt álló sziget, Puerto Rico is, mely a születésszabályozás mellett döntött — a tulszaporulat következtében.

Az USA északi szomszédjánál, Kanadánál a szociális feszültség megoldására alkalmatlannak bizonyult Alberta állam járadékkiszérlése júniusban már az 1.6 millió dolláros köcsöntörlesztésekre is képtelen volt.

A déli szomszéd, Mexico szociális fejlődése ezzel szemben felfelé halad. Most választottak először a munkások és földmunkások milliói. A nemzeti forradalmi párt ez intézkedése révén az új kongresszus egyharmada a földmunkásság soraiból kerül ki, úgy hogy Cardenas utódául az elnöki székbe majd valószínűleg Lombardo Toledanos, a földmunkásszakszervezet vezetője ül. A peonik végre birtokukba veszik atyáik földjét: 1934-ig 20 millió acrért osztottak szét, Cardenas uralma alatt már is 5 milliót. E 25 millió acre, mely a két évtizedes forradalom földosztási eredménye, 920.000 peoncsaládot tett földtulajdonossá. Az állam költségt-

vetésének 18 százaléka népoktatásra megy, mégpedig modern iskolák felállítására, nem pedig a Traven írásaiból ismert kalyibák potemkinádjaira. Az indiánok egészségügyi helyzete a kávéültetvényeken az első nemzetközi kávékonferencia fontos tárgya volt... A szinesek egyenjogúsítási törekvését tükrözik vissza a Royal Dutch fellegvárán, Trinidadon is a véres sztrájkok.

A győztes szocialista forradalom másik két latinamerikai államában, Paraguayban és Boliviában a fejlődés üteme lényegesen lassúbb. Paraguayban 2 millió hektárt 60.000 telepes család közt 10-15 év alatt akar szétosztani Franco ezredes frontarcos kormánya. Még nehezebben mennek a dolgok Boliviában, ahol Toro ezredes rezsimjének a külföldi tőke hatalmas nyomásával kell számolnia. Minthogy az agrártermelés és a bányaprodukciónak egészséges koordinációját célzó reformok megvalósításához külföldi pénz kellene, Toro ezredesék előbb-utóbb a külföld által is kívánt „korporációs“ államberendezésnél fognak kikötni. Egyelőre legalább a Chaco hírhedt versengési zónájában, a petróleumvidéken meggyeztek Paraguayjal, úgyhogy a két állam közt, melyek a békét mindmáig sem kötötték meg, legalább új háború nem fenyeget...

Argentínában a választási harcok helyett gazdasági problémák állnak egyelőre előtérben. A búzaboomot a husboom kíséri, ám a kormány támogatni kíván az angol konzervgyáraktól való függésén s mind határozottabban lép fel az USA-val szemben, ahol most Arthur de Souza Costa pénzügyminiszter tárgyal, hogy husexportját oda kiterjeszthesse. — Braziliában is enyhült a választási harc, amióta Rio Grande do Sul elnöke, Flores de Cunha tábornok lerakta a fegyvert Esteves, a központi csapatok parancsnoka előtt. Közben Vargas bírósága 16 évre ítélte Louis Carlos Prestest, az 1935. évi népfölkelés vezérét és Ewert volt német képviselőt 13 és fél évre. Más kérdés, hogy e drákói ítélet segít-e a kávéégetés klasszikus államán, mely 1936-37-ben 328.000 contos deficitet mutat fel. — Chileben a délvidék rossz búzatermése okoz gondot, különösen, hogy már az 1936-os fizetési mérleg sem kiegyensúlyozott. Ellenére a réz és a salétrom emelkedő árának, az állami pénzügyek bajban vannak és a lakosság életstandardja még jobban hanyatlak. Ezért a kormány most új kedvezményekkel akarja a külföldi tőkét beédesgetni, ami nem könnyű, mert a törlesztések gyenge lábon állnak. A radikálisok vissza is vonták képviselőiket a kormányból, úgyhogy az most csak konzervatívokból, liberálisokból és demokratákból áll. Columbiában a kormány devalvációt akart, de a parlament leszavazta, mire Alfonso Lopez elnök is lemondott, anélkül, hogy a parlament elfogadta volna.

Egyre rosszabbak a pénzügyi viszonyok Japánban is. A hadsereg és a nagytőke közti viaskodás új fejezetében a választásokon az utóbbi maradt felül. Igaz, hogy az 1933-ban alakult nacionalista gondolkodású „szocialista tömegpárt“ is 37-re tudta emelni mandátumai számát 18-ról. Az elsőséget megtartó (179) minszeítő párt és a most jobban járó (175) szejjúkai párt szövetkezve a kis pártokkal, együtt intéztek rohamot a Hayashi kormány ellen. E harcok mögött példátlan parasztnyomorúság rejtőzik. De a városi munkásság helyzete sem rózsás, amit a sok sztrájk bizonyít, amin Hayashiék német mintájú munkatáborokkal akartak segíteni. Betetőzi a krízist az eddig jó piac Délamerika kereskedelmi változása: 1936-ban itt is passzívvá vált Japán kereskedelme. Egyetlen fénypont a Holland-Indiával kötött kereskedelmi szerződés, melyben a hollandusok cukorexportjuk érdekében fontos engedményeket tettek. Julius végén 5 kereskedelmi küldöttség utazik Kelet- és Nyugat-Afrikába, Dél- és Közép-Amerikába és a Közel-Keletre piacot keresni.

Szató külügyminiszter utján akar Hirota is a Konoje-kormány külügyminisztere haladni, azaz úgy az angolszász hatalmakkal, mint kínával és a Szovjet-Unióval barátságosabb helyzetet teremteni, hogy Nippon fényesnek nem mondható izoláltságából kikerüljön.

Tény, hogy Kínában az USA (ahol most Kung pénzügyminiszter tárgyal) főlénye kezd kibontakozni. Kína megerősödését a kereskedelmi mérleg is igazolja, melynek passzivuma már tavaly erősen csökkent, az idén pedig — először — az eddigi hónapokban aktívra változott. A belpolitikai hullámok is kisebbek már. A Japánnal szembeni erélyt beigazoltva látó tömegek új követelésekkel állnak elő és pl. a pekingi északnyugati egyetem diákjai nagy tüntetésben követelték Csang-Hszü-liang fenghuai internálásának megszüntetését. Visszatérte a politikai életbe balrakanyarodást jelentene. A kommunistákkal — akik csupán a Japán elleni frontot követelik — tartanak a tárgyalások és az ifjúságnak máris jelentős tömegei özönlenek Jennanba, a szovjetterületek fővárosába, hogy az ottani egyetemet látogassák. A hangulatot Feng-Jü-hsziang alvezérnek, Csang-Csung-tehnek és Li-Ting-fangnak támadása mutatja Csaharban, Taolaimiaonál a japán-mandzsú megszállók ellen. Délen pedig a Stanley félsziget megerősítése Bartholomew angol tábornok parancsára, a militarizált Formosa ellen jelzi a japán terjeszkedés holtpontra jutását.

Kína példája, ahogyan máról-holnapra szolgál ur lett, mély benyomást tett Indiában. A kongresszuspárt az allahabadi határozatban a kisebbségi miniszterek ellen fordult, úgyhogy Linlithgow alkirály simlai üzenetében már közeledik Nehruék követeléséhez, a népképvisellel szembe kerülő miniszterek kötelező elbocsátásával. Közben Vazirisztánban a mahszudiakhoz menekült „fakir“ tovább vezeti az ellenállást a pacifikáló sereg ellen. Bunua pedig, mit az új alkotmány Indiától elválasztott, gazdaságilag is — hála hatalmas kőolajtermelésének — egyre önállóbb lesz.

A Közel-Keleten az Afganisztán-Irák-Irán-Törökország-Szandiarábia-Jemen paktum kiépítése a legfontosabb esemény. Irak nacionalista kormányára leverve a középső Eufrát felkelését, erősen ül a nyeregben és gazdasági konszolidációját (nincs államadóssága) nagyszabású közmunkák, elsősorban közlekedésügyiék, elvégzésére akarja felhasználni. Elkészül a Bagdad-vasút még hiányzó része, miután a törökök Diabekr-né megépítik a magukét. A britek a Haifa-Bagdad autótutat építik meg, mely pár órára redukálja le a Mezopotánia-Földközítenger távolságot. A törökök a Tranpezunt-Erzerum-Bajazid-Tebrisz vonalat (német Diesel autókkal) adták át a forgalomnak, ami nem nélkülözi az oroszellenes élt. Ibn Szaud pedig az egyiptomi nemzeti Mísr bank segítségével a Hedzsász vasutat akarja újra üzembehelyezni és a Medina-Mekka-Dzsidda vonalat elkészíteni. Mindeme közlekedésvonal fejlesztések nagy katonai fontossággal is bírnak, ami kettőzötten fontos e nyugtalan világrészen...

Törökország megkezdte új öt éves tervét, melynek gerincét meliorációs munkák, a bányá- és nehézipar megteremtése és motorizálás alkotják. Közben vérbefojtotta Riza sejk 5 hónapja dúló kurd-lázadását a felső Eufrát mentén.

Palesztinában még mindig nem teljes a nyugalom. Az angol kérésre kiűzött Fauzi el Kaukji terroristái még működnek és az arabok nem küldtek küldöttséget a londoni koronázásra. zavargások a kivített 1936-ban 600.000, a behozatalt 4 millió fonttal csökkentették. Az alexandretti szandzsák ügyében a Népszövetség az autonómia mellett döntött az arabok óriási felháborodására. A damaszkuszi képviselőház úgy határozott,

hogy ez a szir terület egyetlen törvényhozó testülete, Antiochiában pedig uccai harcokra került a sor.

Az új népszövetségi tag, Egyiptom megszabadulva a kapitulációtól elkészítette első budgettervezetét, mely 36.116.500 egyiptomi fonttal kiegyensúlyozott; a hadi kiadás 2.332.000 font, a közoktatásé 3.960.000. Az Alexandria-Mersa Matruh (lybiai határ) vasut építése azonban nemcsak a Teherán-Marokko (hol most éhínség dühöng) ut kiegészítését jelenti, hanem a Kairo-Alexandria uttal együtt katonai jelentőséggel is bír. Khairy tábornok vezetésével újabb csapatok mennek Szudánba és Lewa Ali Fahuny pasa hadügyminiszter 3 éves fegyverkezési tervet állított fel, — a baj csak az, hogy az angol gyárak nem képesek jelenleg a megrendeléseket felvenni. A kormány a Szuez-csatorna Társasággal is új szerződést kötött.

Abessziniában a 12.111 millióba került hadjárat gyümölcse még nem érett: maga Mussolini figyelmeztet rá, hogy az ország feltárása csak hosszú évek munkája lehet... (D. F.)

S Z E M L E

KÖNYVEK A ROMÁN KÖZÉPOSZTÁLY ÉLETTÖRTÉNETÉHEZ

A román középosztály mai nagymérvű változása arra enged következtetni, hogy ez az osztály fejlődésében új szakaszhoz érkezett. Ez az új tájékozódás időszerevé teszi a román középosztály keletkezésével, összetételével s fejlődésével foglalkozó irodalom érintését, mert csak így nyerhetünk tiszta képet e társadalmi réteg mai magatartásának történelmi okairól.

A román középosztály kialakulásával újabban *Nicolae Gane* foglalkozott *Petre Carp és helye az ország politikai történetében* című munkájában,¹ mely a román királyság közéletéről nyújt tárgyilagos képet egészen Nagyrománia megteremtéséig. Gane szerint a modern Románia belpolitikai eseményei az agrárkérdés körül forogtak anélkül, hogy ez a kérdés megoldásra talált volna. Gane fejtegetései nyomán kiderül, hogy az agrárkérdés csak, mint folytonos veszély szerepelt a mindennapi kérdések közepette s csak akkor került teljes egészében a politikai élet homlokterébe, amikor füstölgő uradalmi magtárak jelezték a dolgok elmérgesedését. Ekkor is elenyészően csekélyszámu földmunkásság jutott egy-egy darabka földhöz. A jelentős politikai események továbbra is a *nagybirtokosok* s egy eredeti román társadalmi képződmény, a *feltörekvő pszeudó-polgárság* érdekellentéteiből állottak elő.

Gane a múlt század második felének politikai eseményeit e két osztály, a bojárok s a pszeudó-polgárság harcával magyarázza, anélkül, hogy ezt a tényállást osztályharcnak minősítené. Bennünket az események itt csak annyiban érdekelnek, amennyiben világosan rámutatnak a pszeudó-polgárság akkori kérdésére. Gane szerint az akkori két vezető párt: a liberális és a konzervatív, a földreform kérdésével kapcsolatban alakult. 1864-ben *Cuza* fejedelem, ha csak részben is, de földreformot hajtott végre. A két párt így elvesztette különléte alapját s így már nem, mint két különböző nézetet képviselő párt, hanem, mint két program nél-